CONCEPT

Functioneel Ontwerp: Dashboard Aan- en Afwezigheid (MBO)

Versie mei 2026

Table of Contents

1. Context en Fundament *2*

1.1 Wettelijk Kader (Compliance) 2

1.2 Vormen van Verzuim en Attentiewaarde (KBA Nijmegen) 2

1.3 De Pedagogische Benadering (Theorie René Halberstadt) 3

2. Gebruikersrollen en Rechten *3*

3. Rekenregels Early Warning System (EWS) *4*

4. Functionaliteiten en Weergaven *5*

4.1 Weergave: De SLB'er (Preventie & Dialoog) 5

4.2 Weergave: De Verzuimcoördinator (Compliance & Casemanagement) 5

4.3 Weergave: Management (Trends & Kwaliteitsborging) 6

5. Datamodellen & Systeemkoppelingen *6*

1. Context en Fundament

Een modern verzuimdashboard voor het MBO is meer dan een juridisch registratiesysteem; het is een pedagogisch sturingsinstrument. De onderzoeksgroep verzuim van de datacoalitie heeft dit functioneel ontwerp (FO) opgesteld op basis van beschikbare wetenschappelijke kennis, ervaring binnen de instellingen en de wettelijke taken rondom AAR die zijn belegd bij de MBO instellingen.

Dit ontwerp baseert zich op drie complementaire pijlers:

1. compliance (waaraan moeren we voldoen);
2. categorisatie van verzuim;
3. de pedagogische dialoog die instellingen voeren rondom verzuim.

1.1 Wettelijk Kader (Compliance)

- **16-uursmelding (DUO):** MBO-instellingen zijn wettelijk verplicht om studenten te melden bij het Verzuimregister van DUO zodra zij in een aaneengesloten periode van 4 lesweken in totaal 16 uur of meer ongeoorloofd afwezig zijn geweest. Vakantieweken tellen hierin niet mee.
- **Leerplicht & Kwalificatieplicht:** Voor studenten onder de 18 jaar geldt de volledige leerplicht. Studenten tussen de 18 en 21 jaar vallen onder de kwalificatieplicht, wat een actieve meldplicht bij verzuim richting de RMC-afdeling van de woongemeente met zich meebrengt (tenzij ze al een startkwalificatie bezitten).
- **Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB):** Vereist een sluitende en betrouwbare verzuim- en aanwezigheidsregistratie ten behoeve van kwaliteitsborging, bekostiging en verantwoording.

NB: De nieuwe wet terugdringen schoolverzuim is nog niet in dit FO opgenomen aangezien deze wet nog niet is vastgesteld door de Eerste Lamer.

1.2 Vormen van Verzuim en Attentiewaarde (KBA Nijmegen)

Onderzoek van KBA Nijmegen[1] toont aan dat de focus van een instelling niet enkel op puur ongeoorloofd verzuim moet liggen. Het dashboard categoriseert verzuim helder om de juiste 'attentiewaarde' (het risico op uitval en schoolverlaten) te bepalen:

- **Zwart verzuim:** Ongeoorloofd afwezig (spijbelen). Dit kent een hoge attentiewaarde en vraagt om directe juridische en pedagogische actie.
- **Wit verzuim:** Geoorloofd afwezig (bijv. langdurig ziek met medische verklaring, officieel goedgekeurd verlof). Dit kent een lagere attentiewaarde wat betreft gedrag, maar een hoge attentiewaarde met het oog op het inhalen van leerachterstanden.

1

- **Grijs verzuim:** Ziek gemeld door de student/ouder, maar waarbij vermoedelijk andere factoren meespelen (vermijdingsgedrag, psychische klachten, of overbelasting door een bijbaan). Dit verzuim heeft een zeer hoge attentiewaarde; binnen deze groep bevindt zich statistisch gezien de grootste groep potentiële voortijdige schoolverlaters (VSV).

1.3 De Pedagogische Benadering (Theorie René Halberstadt)

René Halberstadt stelt dat verzuim gedrag is, en dat dit gedrag altijd een onderliggende functie of oorzaak heeft. Het dashboard is zodanig ontworpen dat registratie direct dwingt tot interpretatie en gerichte actie:

- **Elk verzuim telt:** Het dashboard toont primair het totale verzuim (de optelsom), en splitst niet direct alles weg, om te voorkomen dat grijs of wit verzuim onzichtbaar blijft.
- **Snelheid is cruciaal:** Interventie moet zo snel mogelijk plaatsvinden (de 24-uurs regel) om de binding met de school niet te verliezen.
- **De dialoog centraal:** Het systeem faciliteert de studieloopbaanbegeleider (SLB'er) niet om louter te straffen of te melden, maar om de pedagogische dialoog aan te gaan ('Wat is de reden achter dit specifieke patroon?').

2. Gebruikersrollen en Rechten

Het dashboard kan de getoonde data en acties dynamisch aanpassen op basis van de rol van de ingelogde gebruiker. Dit voorkomt informatie-overload en waarborgt de privacyrichtlijnen (AVG).

Rol	Primaire Taak / Focus	Theoretische Invalshoek / Dashboard Weergave
Docent	Strakke en snelle registratie per les/blok.	Feitelijke waarneming (aanwezig/afwezig) zonder interpretatie. Actuele dagweergave.
Studieloopbaanbegeleider (SLB'er)	Begeleiden studenten, eerste pedagogische interventie bij verzuim.	Focus op Grijs en Zwart verzuim via Early Warning signalen (EWS). Klas- en studentniveau.
Verzuimcoördinator / Zorgteam	Complexe casussen, tweedelijns zorg en officiële meldingen.	Compliance (DUO/RMC-meldingen) en casemanagement bij escalatie van Grijs/Wit verzuim.
Directie / Teamleider	Beleid sturen, trends monitoren op macroniveau.	Geaggregeerde trendanalyses, verhouding Wit/Grijs/Zwart en VSV-risico's per opleiding.

3. Rekenregels Early Warning System (EWS)

Het hart van het dashboard is de rekenmodule die continu op de achtergrond draait over de gekoppelde rooster- en registratiedata om vroegtijdig risico's te signaleren.

Trigger 1: Het Juridische Signaal (Zwart Verzuim) [ROOD ALARM]

- **Parameter:** ≥ 16 uur ongeoorloofd verzuim binnen een glijdende schaal van 4 aaneengesloten lesweken (exclusief schoolvakanties).
- **Systeemactie:** Directe harde signalering. Het systeem dwingt de verzuimcoördinator tot het voorbereiden van een DUO-16-uursmelding en verplicht de SLB'er tot het plannen van een formeel verzuimgesprek.

Trigger 2: Het 'Grijze Verzuim' Algoritme (KBA Nijmegen) [ORANJE ALARM]

Dit preventieve algoritme zoekt actief naar patronen die duiden op vermijdingsgedrag, verborgen problematiek of beginnende ontkoppeling:

- **Parameter A (Frequentie):** 3 of meer losse, opeenvolgende ziekmeldingen (Grijs/Wit) binnen een periode van 6 lesweken.
- **Parameter B (Patroonherkenning):** Meer dan 60% van het totale verzuim (ongeacht de registratiekleur) valt structureel op één specifieke dag (bijv. altijd de maandagochtend of vrijdagmiddag) óf valt samen met geplande toetsen/deadlines.
- **Parameter C (Te Laat):** De student is 4 keer of vaker te laat geregistreerd binnen een periode van 4 weken (dit geldt empirisch als voorbode voor zwart verzuim).
- **Systeemactie:** Oranje preventieve signalering. Dit vraagt nadrukkelijk om een pedagogisch onderzoek en een proactieve verzuimdialoog door de SLB'er.

Trigger 3: De Totale Verzuimdrempel (Halberstadt) [GEEL ALARM]

- **Parameter:** Het totale verzuim (de cumulatieve som van Wit, Grijs en Zwart) overschrijdt de grens van 15% van de geroosterde uren in de afgelopen 10 lesweken.
- **Systeemactie:** Geel attentiesignaal. Dit waarschuwt dat de onderwijsbinding en het studentenwelzijn in gevaar zijn en dat de opgebouwde leerachterstand kritiek wordt, ongeacht of de afwezigheid legitiem (geoorloofd) is verklaard.

4. Functionaliteiten en Weergaven

4.1 Weergave: De SLB'er (Preventie & Dialoog)

- **Actiedashboard 'Snel Interveniëren':** Direct gebaseerd op Halberstadt's eis voor snelle opvolging. Toont bovenaan de interface een prioriteitenlijst van studenten die gisteren of vandaag ongeoorloofd afwezig waren en waar nog geen actie op is geregistreerd. Doelstelling: contact binnen 24 uur.
- **EWS-Verkeerslichten (Klasoverzicht):** Visueel overzicht van de stamklas waarbij studenten direct rood, oranje of geel oplichten op basis van de actieve EWS-rekenregels.
- **De Verzuimkaart per Student:** Bij het doorklikken op een studentenprofiel verschijnt een gedetailleerde weergave:
  - Een taartdiagram die de exacte verhouding tussen Wit, Zwart en Grijs verzuim toont.
  - Een visuele 'heatmap' van de lesweek (donkere cellen tonen piekmomenten van verzuim per dag/tijdstip of specifiek vak).
  - Een gestuurde 'Gespreks-prompt' (CRM-light): In plaats van een blanco logboek dwingt het systeem via dropdowns en geleide vragen antwoord af op Halberstadt's principes: 'Wat is de vermoedelijke functie van dit verzuim? (angst, demotivatie, thuissituatie)' en 'Welke gezamenlijke pedagogische afspraak is gemaakt?'.

4.2 Weergave: De Verzuimcoördinator (Compliance & Casemanagement)

- **De 16-uurs DUO-Monitor:** Een geautomatiseerde, dynamische lijst van studenten die de 16-uursgrens naderen of gepasseerd zijn. Biedt directe actieknoppen: [Genereer DUO 16-uursmelding] (koppeling via API naar BRON) en [Meld bij Leerplicht/RMC Gemeente] (inclusief automatische pre-invulling van de bekende persoons- en verzuimgegevens).
- **Grijze Verzuim Escalatie:** Overzicht van studenten die reeds langer dan 2 weken op 'Oranje' (Grijs verzuim) staan, maar waarbij de geregistreerde SLB-interventies geen effect sorteren. Dit dient als automatische doorverwijzing naar het interne Zorgteam.
- **Vrijstellingen- & Medisch Register:** Invoerscherm voor structureel geoorloofd verzuim (zoals topsportregelingen, zwangerschapsverlof of chronische ziekte met medisch behandelplan) om onterechte EWS-triggers en meldingen te filteren.

4.3 Weergave: Management (Trends & Kwaliteitsborging)

- **De KBA Verzuimbalans:** Macroweergave die per opleiding, cohort of team de verhouding tussen Wit, Zwart en Grijs verzuim afzet tegen de tijd. Dit dient als signaal voor de teamleider: een opleiding met opvallend laag zwart verzuim maar extreem hoog grijs/wit verzuim duidt vaak op een te vrijblijvende cultuur van 'gemakkelijk ziekmelden'.
- **Interventiesnelheid KPI (Halberstadt-meter):** Dashboard-widget die de gemiddelde tijd (in uren) meet tussen de feitelijke registratie van ongeoorloofd verzuim en het eerste gelogde contactmoment door de SLB'er. Richtwaarde voor teams is gesteld op < 24 uur.
- **Conversie naar VSV:** Analytische funnel die inzichtelijk maakt hoeveel procent van de studenten die initieel op 'Oranje' (Grijs) stonden, daadwerkelijk uitstroomt als Voortijdig Schoolverlater, om zo de effectiviteit van de preventieve interventies te evalueren.

5. Datamodellen & Systeemkoppelingen

Het dashboard functioneert als een intelligente, analytische schil (laag) bovenop het bestaande Studenten Informatie Systeem (SIS), zoals Eduarte of Osiris. Het dashboard slaat zelf geen primaire persoonsgegevens op, maar verwerkt deze vluchtig (in-memory) of via specifieke log-tabellen.

- **Bronsysteem (SIS):** Levert realtime de geplande roosterdata (lesuren, vakken, docenten) en de rauwe presentieregistratie (Aanwezig, Ziek, Te Laat, Ongeoorloofd).
- **Business Logic & Rekenmodule:** Verantwoordelijk voor de uitvoering van de EWS-rekenregels. Vertaalt tevens schoolspecifieke reglementen (bijv. '3x te laat wordt omgezet naar 1 uur ongeoorloofd verzuim') automatisch door naar de urentelling.
- **API-Koppelingen (Extern):**
  - BRON / DUO: Koppeling voor het direct digitaal inschieten en afmelden van de wettelijke 16-uursmeldingen.
  - Digitaal Verzuimloket / RMC: Beveiligde (AVG-compliant) koppeling voor bestandsoverdracht en dossieroverdracht richting de woongemeente van de student.